

נוסח לא מחוקן

פרוטוקול מס' 562

מישיבת ועדה הכספיים

יום ב', כ' בטבת החשמ"ח - 8.2.88, שעה 10:00

נ כ ח ר :

חברי הוועדה:

א. שפירא - היושב-ראש
י. ז. אמיר
י. ארידור
י. ארצי
ש. בן-שלמה
פ. גרופר
ד. דנינו
א. ויינשטיין
א. ורדיגר
י. כהן
י. מצא
ע. סולודר
ע. עלי
י. צבן
ד. צוקר
ח. רמון
ג. שפט
ד. חיכון

א. קרטנר - מזכיר הוועדה
א. דמביץ - היועץ המשפטי לוועדה
ס. אלחנני - יועצת כלכלית
מ. איזנברג - קצרנית

מוזמנים:

א. דרעי - מנכ"ל משרד הפנים
ד. בועז - הממונה על התקציבים
ד. קהת. י. בלק, ש. שמש - משרד הפנים
ר. יוסף - משרד האוצר
ד. תבורי - יושב ראש מרכז השלטון המקומי
אנשי מרכז השלטון המקומי
א. מנישה - התאחדות התעשיינים
ר. צוונג - ההסתדרות הכללית
באי-כוח לשכת המסחר
באי-כוח האגוד הארצי למסחר
באי-כוח התאחדות הסוחרים
באי-כוח התאחדות המלונות
י. הדס - ארגון ל.ה.ב.

סדר-היום: שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987

חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשמ"ח-1988

שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987

ממלא-מקום היו"ר י. כהן:

אני פותח את הישיבה.

הנושא הראשון בסדר-היום:

שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987. ולראשונה פנייה מס' 193

של סגן הממונה על התקציבים.

א. קרטנר:

מבוקש אישור לשינויים בתקציב משרד המטרה-

הגדלת הרשאה להתחייב בסכום של 21 אלפי ש"ח לצורך רכישת ציוד למודיעין חבלה ומז"פ והשתתפות הנהלת בתי משפט בסכום של 210 אלפי שקלים לבניית תאי מעצר בבית-המשפט באר-טבע.

היו"ר י. כהן:

אם אין הערות לפנייה זו, אני מעמידה להצבעה.

ה צ ב ע ה

שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987 - פנייה מס' 193 של סגן הממונה על התקציבים א ו ש ר ה

היו"ר י. כהן:

אנו עוברים לפנייה מס' 204 של סגן הממונה על התקציבים.

א. קרטנר:

מבוקש אישור להפסדת הרזרבות להתיקרויות בתקציב משרד החוץ

לסכר ולקניות בארץ ובחוץ-לארץ.

היו"ר י. כהן:

אין הערות לפנייה זו ואני מעמידה להצבעה.

ה צ ב ע ה

שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987 - פנייה מס' 204 של סגן הממונה על התקציבים א ו ש ר ה

היו"ר י. כהן:

אנו עוברים לפנייה מס' 194 של הממונה על התקציבים.

א. קרטנר:

מבוקש אישור להעברת 1 מליון ש"ח מהרזרבה הכללית לתקציב

"נתיבי איילון" לשם קידום עבודות בפרוייקט.

היו"ר י. כהן:

אין הערות גם לפנייה זו ואני מעמידה להצבעה.
 ה צ ב ע ה
 שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987 - פנייה מס' 194 של
 הממונה על התקציבים א ו ש ר ה

היו"ר י. כהן:

אנו עוברים להודעה מס' 09/11 של הממונה על התקציבים.

א. קרשנר:

הממונה על התקציבים מודיע כי סכום של 16 מליון ש"ח יועבר
 מהרזרבה הכללית לתקציב משרד החוץ בשך ירידת שער הדולר לעומת המטבעות
 האירופים אשר גרמה להתייקרות של 17% בסל המטבעות של משרד החוץ
 והתייקרות חריגות בדואר, טלפונים, אחזקת רכב ונסיעות.

היו"ר י. כהן:

סכום זה בא מתוך הרזרבה הפנימית של משרד החוץ?

א. קרשנר:

מהרזרבה הכללית.

היו"ר י. כהן:

אני מבין שאין הערות להודעה זו ואנו סאשרים אותה.

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לפנייה מס' 189 של הממונה על התקציבים.
 שר האוצר מבקש אישור הוועדה להעברת סכום של 750 אלפי שקלים
 חדשים מסעיף 47 - רזרבה כללית - לסעיף 06-משרד הפנים. הסכום מיועד
 לשכ"ד ואחזקה - 150 אלף שקל, תפעול - 150 אלף שקל, דאר, טלפונים
 ומסלוחים - 450 אלף שקל.

האם יש הערות לפנייה זו? - אין.

אני מעמיד להצבעה פנייה זו.

ה צ ב ע ה

שינויים בתקציב לשנת הכספים 1987, פנייה מס' 189 של

הממונה על התקציבים א ו ש ר ה

חוק הסדרים במסך המדינה (תיקוני חקיקה להטגת יעדי
 התקציב), התשמ"ח-1988

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום:

חוק הסדרים במסך המדינה (תיקוני חקיקה להטגת יעדי התקציב),

התשמ"ח-1988.

בחוק הסדרים במסך המדינה (תיקוני חקיקה להטגת יעדי התקציב),

התשמ"ח-1988 סעיף אחד: אני קורא סעיף זה.

י. ארידור: אני מציע לקרוא את החוק הקיים, כדי שאנשי השלטון המקומי הנמצאים כאן, כאשר יצאו מחדר הוועדה לא יוכלו לטעון שאינם יודעים את החוק.

היו"ר א. שפירא:

אני קורא את הסעיף:

"העלאת
ארנונה
כללית

9. (א) לא תגבה רשות מקומית בשל נכס ארנונה כללית לשנת הכספים 1988 בסכום שיש בו העלאה מעל סכום הארנונה שהגיע כדין בשל אותו נכס בשנת הכספים 1987.

(ב) שר הפנים וטר האוצר, או מי שהם הסמיכו לכך, רשאים להתיר לרשות מקומית העלאת ארנונה בשיעור העולה על המותר לפי סעיף קטן (א)."

אני מקדם בברכה את מנכ"ל משרד הפנים, מר דרעי, וחברי המשלחות של מרכז השלטון המקומי והארגונים הכלכליים שביקשו להביא לפנינו השגותיהם והערותיהם לחוק זה.

רשות הדיבור ליושב ראש מרכז השלטון המקומי, מר דב חבורי.

ד. חבורי:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת ונציגי הארגונים הכלכליים השונים, זו כמובן איננה הפגישה הראשונה שבה אנו מעלים את טיעונינו בנושא הארנונה. אני מבקש להזכיר לכולם, שאנו מייצגים שלטון נבחר, שלטון שצריך למלא תפקידו על-פי דין ועל-פי חוק.

המקורות למימון השירותים ברשויות המקומיות יכולים להיות שניים: או שהממשלה תממן שירותים אלה, או שהתושבים יממנו אותם. בענין זה אנו כפופים למדיניות הממשלה. הממשלה אינה רוצה, ובצדק, לסבסד את הרשויות המקומיות או את השירותים הניתנים על-ידי הרשויות המקומיות, למעט אותם ישובים שהחזק החברתי והכלכלי של התושבים אינו מאפשר להם לשלם בעד השירותים. את הישובים האלה צריך לסבסד. אין כל סיבה שבעולם לסבסד רשויות מקומיות שבהן התושבים יכולים וצריכים לשלם בעד השירותים שהם מקבלים. והשאלה היא, מה הם השירותים? אם מישהו חושב שהשירותים של הרשות המקומית הם רק פינוי אשפה, יש לו טעות. שירותים זה גם סלילת כבישים, גם נטיעת גנים, והחשוב מכל - עצם העובדה שבתי-הספר נפתחים בכל בקר בישובים השונים.

חברי הכנסת יודעים את המצוקה של החינוך ומוסדות שירות אחרים לאזרח, והנה שירותים אלה פועלים והם פועלים רק משום שהרשויות המקומיות עקבו אחרי המדיניות הכלכלית של הממשלה בשמונה השנים האחרונות כאשר הן נחבעו להעלות את הארנונה - ואני מדגיש: להעלות את הארנונה - או במלים אחרות לקצץ בסובסידיות של הממשלה לרשויות המקומיות, כדי שהשירותים יוממנו במלוא עלותם על-ידי האזרח. גם עלות זו אינה שווה ליכולת האובייקטיבית של האזרח לשלם. ולענין זה - האזרח במקום מגוריו ובעל העסק

במקום עסקו. אם במקומות אלה או אחרים יש חריגה, צריך לטפל בחריגה.

י. כהן:

יש לכם סמכות להפעיל לחץ על רשות מקומית שיש בה חריגות?

ד. חבורי:

החוק נותן לרשות המקומית סמכות לקבוע את הארנונה. באה הכנסת ואומרת: נעצור אותם. באותה מטמעות יכול לבוא המחוקק ולומר: במקומות שיש חריגה אנו יכולים לפעול.

י. כהן:

אתם יכולים להספיע על הדברים?

ד. חבורי:

בודאי. ואין צורך לראות את הדברים כאילו שני הגופים מתחרים ביניהם על הנתח הזה. הרשות המקומית חייבת לפעול באופן מסודר על-פי דין ועל-פי הסמכויות שהוענקו לה. ומה הם המקורות שמהם היא שואבת את האמצעים למתן השירותים לאזרחים?

נפגשתי עם שר האוצר והבעתי תמיהה על נוסח זה של סעיף 9 בהצעת החוק. אמרתי: אתם טועים בפירוש החוק. אין לנו כוונה שלא להעלות את הארנונה על-פי עליית המדד, כי מה אומרת הצעת החוק? היא אומרת: "לא תגבה רשות מקומית בשל נכס ארנונה כללית לשנת הכספים 1988 בסכום שיש בו העלאה מעל סכום הארנונה שהגיע כדין בשל אותו נכס בשנת הכספים 1987".

ומה קבעה הכנסת בחוקים שלה? היא קבעה שסכום שנגבה באפריל של כל שנת כספים צמוד למדד. לכן גבייה כדין היא גבייה פלוס עליית המדד. הכנסת לא השלימה את החלטתה ולא עשתה את המעבר משנה לשנה. היעלה על הדעת שמה שאישרה הכנסת במרס 1987 יהיה באפריל 1988? לכן צריך להיות הסכום הנומינלי פלוס עליית המדד. אנו רואים בברכה את המגמה שלא להעלות את הארנונות ריאלית, אלא לאדכנן על-פי עליית המדד.

י. כהן:

עדכון על-פי עליית המדד זה איננו עדכון ריאלי?

ד. חבורי:

לא עדכון ריאלי באופן כלכלי. אני מתכוון לסכום הנומינלי פלוס עליית המדד. זה צריך להיות המעבר לחודש אפריל 1988. איננו מבקשים שום דבר מעבר לזה.

מאחר ששמעתי טיעונים של הסקטורים העסקיים בוועדת הפנים ובוועדות אחרות, אני רוצה להתייחס לכמה טיעונים שלהם. יש הבדל משמעותי בין תשלום ארנונה על-ידי אזרח במקום מגוריו ובין תשלום ארנונה על-ידי בעל עסק בעסקו.

י. ארידור:

באה המדינה ומחוקקת חוק עידוד השקעות הון ונותנת פטור משורה של מסים למפעלים. באה הרשות המקומית של אותו מקום והיא מתחילה לגבות מסים מעבר לכל שיעור סביר, כאשר הטיעון הוא: זה מפעל. אנו

מעונינים לעודד מפעלים ומוותרים להם על מסים של המדינה, באה הרשות המקומית וגובה את ההפרשים. אתה יודע שיש דוגמאות כאלה.

ד. תבורי:

בענין זה אני הולך אתך בשתי ידי.

היו"ר א. שפירא:

כאשר אתה יודע שחעטיין אינו יכול למכור מוצריו על-פי עליית

המדד.

ד. תבורי:

איך לי חילוקי דיעות בענין זה. במה מדובר? מפעלים שמוקמים במקומות בהם הם מקבלים סיוע, מקומות אלה הממשלה מסבסדת. אני מקווה ששם רמת הארנונה יותר נמוכה או שבכלל אינה קיימת והממשלה מביאה בחשבון את הסיוע שצריך לחת לישובים אלה.

א. ויינשטיין:

אדוני היושב ראש, אני מבקש שהיועץ המשפטי לוועדה יאמר לנו אם הפרטנות האומרת, שמותר להעלות ארנונה לפי הצעת החוק היא נכונה.

ד. תבורי:

הערך הכספי של אותם 15% עליית מדד של השנה האחרונה, מתבטא בתקציבי הרשויות המקומיות בסך הכל ב-180 מליון שקל. בתקציב המדינה לא ראיתי שהאוצר הוסיף 180 מליון שקל. אם היתה לו כוונה לעכב עדכון הארנונה על-פי עליית המדד, היה צריך להוסיף סכום זה בתקציב, אחרת משמעות הדבר שכל המפעלים שנהנו מסבסוד וכל הישובים שהשתחררו ב-2-3 השנים האחרונות מהמענקים, המענקים יוחזרו להם וניקלע למצב שהרשויות המקומיות יכנסו לגרעונות וועדת הכספים תצטרך לדון על קונסולידציה של החובות.

החלטת מרכז השלטון המקומי היא, שלא להעלות את הארנונה

באופן ריאלי לא רק במושגי מס לפי מטר-מרובע, אלא גם לא על-ידי שינוי אזורים או כל דרך מתוחכמת אחרת. לא תהיה העלאה ריאלית של הארנונה אלא עדכון על-פי עליית המדד.

אני ער לכך, וכל אחד יודע זאת, שישוב שקיימת בו פעילות

מסחרית וכלכלית, זה חשוב לישוב. איש אינו רוצה לדכא את התעשייה והמסחר בעירו. אבל צריך לזכור ששיטת המיסוי - נכון להיום - היא רגרסיבית ולא פרוגרסיבית. עוד לא הגענו לשיטת מיסוי פרוגרסיבית ובדרך הטבע עסקים משלמים קצת יותר. אינני מתייחס לחריגים, חריגים צריך לבלום. אינני מדבר על ישובי פיחוח. אני מדבר על מרכז הארץ. בעל עסק, ההוצאה שלו לארנונה היא הוצאה מוכרת על-ידי מס הכנסה בה בטעה שהאזרח משלם ארנונה משכרו נטו.

א. ויינשטיין:

לכן הממשלה מתנגדת לכך שזו תהיה הוצאה מוכרת לצרכי מס הכנסה, כי האוצר מפסיד מכך.

ד. תבורי:

זה שיקול דעת של האוצר.

אני חושב שמעמדו של השלטון המקומי כמעמד נבחר, כגוף המייצג את האינטרסים של החוטבים, כגוף של אנשי ציבור שנבחרו על-ידי החוטבים לכלכל עניני ישובם יום-יום, 24 שעות ביממה, 365 ימים בטנה, מצדיק עמדה של חברי הכנסת שתאפשר לשלטון המקומי לתת את השירות הנאות וברמה הנאותה לאזרחים, כל אחד במקום ישובו.

מסוים כך בקשתנו היא, שתישמר לנו העצמאות - כפי שניחנה לנו בחוק - לקבוע את הארנונה. אני אומר, שהחלטת מרכז השלטון המקומי היא, שלא להעלות את הארנונה מעבר ל-15% של עליית המדד. ואם הכנסת תרצה להבטיח שלא תהיינה חריגות, תעגן את הדבר בחקיקה, ובלבד שזה יהיה בהתאם.

א. ויינשטיין:

אדוני היושב ראש, אני הצגתי שאלה ליועץ המשפטי לוועדה, ולא קבלתי תשובה.

א. דמביץ: לפני ששואלים אותי, צריך לשאול מי שאומר כך, האם יש לו

חות-דעת משפטית האומרת משהו אחר.

לפי פסוטים של הדברים, הטיטה היא נומינלית: מה שנקבע בתור סכום אחד מקורי לגבי השנה שעברה, הוא שצריך לקבוע כסכום אחד מקורי לשנה זו. כל ההנחות כפי שהיו, כל ההכנסות כפי שהיו, כל החיובים כפי שהיו ואין מביאים בחשבון את הרעיון שבינתיים היתה עליית מדד.

י. כהן: איך עדכון?

א. דמביץ:

לא.

סמדר אלחנני:

בעברית לא קיים המונח "נומינלי".

א. דמביץ:

אין שום מלה בחוק על עדכון. אם מישהו אומר אחרת, אני רוצה לראות חוות-דעת משפטית. משפטנים יכולים להגיד כל דבר, כולל אני, אבל הייתי רוצה לראות את הטיעון הזה חתום בכחב על-ידי משפטן.

סמדר אלחנני:

את הארנונה בירושלים, הסכום הנומינלי שנקבע על-ידי צו העירייה, אין אפשרות לשלם, כי זה תמיד בא עם הנחה מסויימת. לכן כאשר אתה אומר "אותו סכום ששולם", אין שום אפשרות לשלם, אלא אם תיחן שיק מתנה לקרן-ירושלים. לעירייה אין אפשרות לשלם. כאשר אתה אומר: הסכום ששולם - - -

א. דמביץ: שהגיע כדין.

סמדר אלחנני: אין דרך לשלם את הסכום שנקבע כדין, הכל מורכב מהנחות.

א. דמביץ: הן צריכות להיות זהות.

סמדר אלחנני:

אם תסווה את הסכום ששולם בשנה שעברה לסכום השנה, יש העלאה בפועל. איך שום הנחה. מה שצריך לקחת בחשבון הוא הסכום ששולם בשנה שעברה לאחר ההנחה, כי הסכום לפני ההנחה איך דרך לשלם.

א. ויינשטיין:

אם קבלתי בשנה שעברה פנקס תשלום ובו 10 תלושים ובתלוש הראשון היה כתוב: אם תשלם בתשלום אחד הסכום הוא 2000 שקל, אם תשלם בעשרה תשלומים, התשלום הראשון הוא 200 שקל. זה נקרא העתקת הפנקס נומינלית להיום.

י. כהן:

הענין אינו ברור.

היו"ר א. שפירא:

רשות הדיבור למר אורי מנשה, נציג התעשיינים.

א. מנשה:

לפני 17-18 שנה שוחררו העיריות והרשויות המקומיות על-פי חוק מפיקוח בנושא הארנונות, שהיה קיים בהוק העיריות ובחוק הרשויות המקומיות עד אז. הפיקוח היה מופעל על-ידי משרד הפנים. זאת אומרת, כל העלאת ארנונה עד לפני 18 שנה היחה טעונה אישור שר הפנים. לפני 18 שנה אמרה הכנסת: העיריות ינהלו את מסקיהן ואיך צורך בפיקוח. והסאירו קביעת הארנונה למועצה המקומית ולמועצת העיר, שיעשו כטוב בעיניהן. זאת אומרת, למעשה נחתה פה אישורה כדין לגבות מסים וארנונות מהאוכלוסיה הנמצאת בתוך הערים והרשויות המקומיות האחרות ללא כל גבול, חבית ללא חחית, ואיך שום פיקוח דה-פקטו. בתי המשפט אליהם פנינו באמצעות הבג"צ, סירבו להתערב בסיקול הדעת של העיריות. למעשה קבלו העיריות והרשויות המקומיות רסיון להדפיס כסף. ולכל כתובת שפנינו, לא קבלנו תשובה. בג"צ אמר שהוא אינו מתערב. שר האוצר אמר: אתם צודקים, אבל. שר הפנים אמר: אתם צודקים.

דה-פקטו מה שקרה בטח הוא שהרשויות המקומיות עד 1983 למעשה התנהגו די באחריות בנושא, ואני מדבר על ארנונות לתעסיה. ב-1983 נפרצו כל הסכרים, ומאוחה שנה ואילך המכבש של הארנונות ברוב הרשויות המקומיות הפך להיות מכסיר ספיגה לסתימת חורים ברשויות המקומיות, כדי להקים אנדרטאות וכל לעשות כל מיני פעולות צבוריות שמפארות את השלטון באותו מקום, כאשר המקור הנוח לגבייה היחה התעסיה. התעסיה אינה בוחרת לעירייה, ולכן זו כתובת נוחה. על מפעלי התעסיה, שאינה בוחרת לעירייה, הטילו 100-200 אחוז יותר מאשר על האוכלוסיה הבוחרת לתעסיה. האוכלוסיה הבוחרת מקבלת שירותים מהעירייה.

ברגע שמוקם מפעל, מבטיחים לו הרים וגבעות. לאחר שהוא מוקם,

הוא שבוי בידי העירייה. הפכנו להיות הכחובת לכיסוי גרעונות ולסתימת חורים, ואיך ולא היה לנו לאן לפנות.

לפני שנתיים וחצי הקימונו זעקה צבורית תחילה בהתאחדות התעשיינים. וזה קיבל תהודה, וכל עם ישראל התחיל להביץ מה הולך בנושא הארנונות משנת 1983. וסוף-סוף ב-1986 נעשה נסיון ראשון לחסום את השור בדיסו.

צריך לזכור שהטיבות שלנו הן לא רק נגד השלטון המקומי.
השלטון המקומי מבצע. אבל למעשה עמדו מאחורי התהליך הזה משרד האוצר
ומשרד הפנים. למשרד האוצר היה נוח כל השנים לברוח מהבעיה. לאוצר היה - - -

י. ארידור:

אם אתה אומר "כל השנים", אני מתפלא עליך, אתה עורך-דין.
אתה אינך יודע מה קרה בנושא זה ביני ובין שר הפנים והרשויות המקומיות
מ-1981 עד 1985. אחת המלחמות הגדולות שלי הייתה למנוע מהרשויות המקומיות
להסתולל בהעלאת הארנונה. ועל זה היו לי ויכוחים גדולים. החוק שאנו
דנים בו, החוק המגביל את הרשויות המקומיות בהסתוללות בהעלאת הארנונה,
היה יזמה שלי כאשר הייתי שר האוצר, אם כי אז לא הצלחתי להעביר אותו,
ואני שמח שעכשו נעביר את החוק.

א. מנשה:

ב-1981 - כפוף לתיקון של חבר-הכנסת ארידור שאני מקבל
אותו. נוסף השנים שאני עוסק בסוגיה זו משרד האוצר ומשרד הפנים ברחו
מהנושא כי היה להם נוח - ואני מדבר על שנת 1983 עד 1988, למעט שנה,
להעביר את בעיית חלקם במימון הרשויות המקומיות על שכמו של הציבור.
זה איננו נטל על תקציב המדינה. ולכן האוצר היה מעוניין שהרשויות המקומיות
יסתדרו לבד והעלימו עין ממה שקורה. הוא הדין לגבי משרד הפנים שרואה
את עצמו באמצע, בין האוצר ובין הרשויות המקומיות. היה לו נוח שהרשויות
המקומיות יגבו לבד ואז יהיה פחות לחוץ. כך שהממשלה גם היא אשמה
במה שקרה בנושא הארנונה.

ב-1986 נעשה נסיון ראשון - בעקבות התהודה לזעקה שהקימונו

והמאמצים שנעשו בשנים קודמות על-ידי אנשי'כמו חבר-הכנסת ארידור -
להחזיר את הפיקוח על העיריות והרשויות המקומיות. וב-1986, תשעה חדשים
אחרי ההחלטה על המדיניות הכלכלית בשנת 1985 - בחוק לשעת חירום הוכנס
בטעה שתים-עשרה בלילה סעיף קטן בענין הארנונה. קודם הייתה הצבעה טוטלית.
בא מי שבא ואמר: בואו נחסום את הרשויות המקומיות, ומי שהציע זאת היה
אחד מראשי הערים, וב-1986 נעלה את הארנונות רק ב-170%. זה הוצג כסעיף
הבא להגביל את הרשויות המקומיות. דה פקטו זה היה סעיף ייבא להכפיל
את הארנונה ב-1986. המדד עלה ב-87% והרשויות המקומיות, שבאו לחסום
אותן, קבלו הכפלה ריאלית של הארנונה בשנת 1986. זה היה הנסיון הראשון
לחסום את השלטון המקומי בהסתוללות שלו בהעלאת הארנונה - הכפילו לו
את הארנונה.

באה שנת 1987 והיה לנו דיון ארוך וממושך בוועדת הפנים
של הכנסת המופקדת על סוגיה זו, וישבו בדיון חברי הכנסת ורדיגר וטילנסקי,
והיו ויכוחים וצעקות וברוב דיעות הוחלט בתחילת 1987 על-ידי ועדת הפנים,
שבשנת 1987 לא תהיה העלאה כלשהי של הארנונה. זאת אומרת, הרמה הנומינלית
של 1986 תישאר. החלטה זו של ועדת הפנים הועברה לוועדת הכספים, והיא לא
קבלה אותה, ושוב אישרה העלאת הארנונה כשיעוד עליית המדד - ב-22%, בתוספת

סעיף שמאפשר לשני שרים - שר האוצר ושר הפנים - לאשר חריגות.
להזכירכם, אישור העלאת הארנונות ב-22% בשנה טעברה
הנציח את העיוותים והעלאות של שנים קודמות, כאילו כל מה שנעשה - - -

י. מצא: על איזו שנה אתה מדבר?

א. מנשה: על התעסיה מאז 1983 יש עלייה של 200% ריאלית. בבית-שאן
הארנונה היא 10 שקל למטר-מרובע, באשדוד - 16 שקל למטר מרובע, באסקלון -
23 שקל למטר מרובע, בפתח-תקוה - 28 שקל למטר מרובע, בראשון לציון -
24 שקל למטר-מרובע, בנס-ציונה - 29 שקל למטר מרובע, בלוד - 41 שקל למטר
מרובע, ואני נמצא בלוד ואני משלם כמליון שקל ארנונה לעיריית לוד על
המפעל שלי.

א. ויינסטיין: זו קרקע שלך?

א. מנשה: זו קרקע של מינהל מקרקעי ישראל.

א. ויינסטיין: הארנונה יותר גבוהה מדמי החכירה?

א. מנשה: פי כמה. הארנונה מהווה 22% מהמחזור, והתעסיה לא מקבלת
שירותים. האזרח מקבל בית-ספר וגן ילדים והוצאת אשפה. לנו, לתעסיה, גם
אשפה אין מוציאים.

היו"ר א. שפירא: כמה שילמת בעבר?

א. מנשה: אני התחלתי ב-1983 ב-250,000 שקל ומ-1983 עד היום הגעתי
למליון שקל.

י. ארידור: ב-1983, כאשר הייתה העלאת רצינית, משרד הפנים אמר: אני אעצור
אותם. הוא לא עצר, והשלטון המקומי העלה את המסים בצורה נוראית, ואחר
כך אמרו: ב-1983 כבר אי אפשר לעשות שום דבר, החוק מאשר להם להעלות מסים.
צריך לדאוג שהחוק לא יאפשר להם להעלות מסים.

א. מנשה:

ב-1987 הייתה המלצה של ועדת הפנים של הכנסת, שלא להעלות
את הארנונה, וועדת הכספים החליטה להעלות ב-22%. אבל יש סעיף נוסף לגבי
1987, שמאפשר לשני השרים - שר האוצר ושר הפנים - לאשר חריגות.

אחרי לחץ גדול של ועדת הפנים, שכבר שנה קודם דרשה ועדה
צבורית לדון בנושא הארנונות, הוקמה ועדה בראשותו של מר דרעי, שאמורה
הייתה לבדוק מחדש נושא הארנונות. עם כל הכבוד למר דרעי, המבנה של הוועדה
שהייתה מורכבת ממר דרעי, מר תבורי, ראש העיר באר שבע ומר סלמן, הוא מבנה
של ועדה של אינטרסנטים, ומשרד הפנים הוא האינטרסנט הגדול להשחזר
מהלחץ של הרשויות המקומיות. זאת אומרת, שמו את החתול לסמור על השמנת.

ראש הממשלה בתפקידו כשר הפנים עומד למנות עוד פעם ועדה שתהיה מורכבת ממנכ"ל משרד הפנים, מר תבורי ורפרנט של אגף התקציבים. הא לכם ועדה שתדון בענין הארנונות ותדאג שהענין יקבל טיפול מתאים.

כפי שאמרתי, ב-1987 היתה אמורה להיות תוספת של 22%. אבל בא הסעיף הקטן שאפשר לשר האוצר ולשר הפנים לאשר חריגים. ב-128 רשויות מקומיות היו חריגות. ב-67 רשויות מקומיות היו חריגים לגבי התעשייה שהביאו לתוספת של 75% באישור השרים.

י. ארידור: זה ילמד אותנו, שאנו צריכים לשמור את הסמכות לא רק לשר האוצר ולשר הפנים, אלא גם לוועדת הכספים.

ע. עלי: מה הם 75%, חבר-הכנסת ארידור? השאלה היא מהו הבסיס.

א. מנשה: אני אומר שהסעיף שאפשר חריגים בשנה שעברה למעשה רוקן מחזק גם את ההגבלה של הכנסת על 22%; זה רוקן מתכנה את ההגבלה של הכנסת על 22% באופן אדמינסטרטיבי ונתנו את זה אוטומטית.

אני בא לחוק לגבי שנת 1988. לדעתנו, בשנת 1988 יש להקפיא את הארנונות בכל המגזרים על בסיס נומינלי של אפריל 1987 ולא עם הפירוש שזה כפוף להצמדות. ההצעה שלנו, כפי שהיא מובאת בתזכיר שהגשנו, היא לקבוע לא כפי שכתוב בהצעת החוק על בסיס הארנונה שהגיע כדין בשנה שעברה אלא שהיה כדין רק על-פי סעיפים (א) ו-(ב) של סעיף 9 בשנה שעברה בלי החריגים. זאת אימרה, לחזור לבסיס הנומינלי לפני שהשרים אישרו חריגים. אחרת אתה מקפיא עם החריגים. אנו מציעים שהבסיס להשוואה יהיה לפני החריגים והחריגים לא ילקחו בחשבון.

המכסיר של ההצמדה אוטומטית מונע כל צורך לייעל ולחסוך.

האם ההוצאות שלהם עולות כדי המדד? האם התעשייה יכולה להעלות מחירים כדי המדד? כל הרשויות עושות שמיניות באוויר כדי לתת אפשרות לתעשייה להחמוד. לכן אנו מציעים הקפאה על בסיס נומינלי לפני החריגים.

אנו מציעים שתוקם ועדה בחסות ועדת הכספים שתהיה ועדה צבורית - ולא ועדה של אינטרסנטים - שתקבע מערכת חדשה של ארנונות החת פיקוח על רשות ציבורית כמו ועדת הכספים של הכנסת. ובינתיים שנה אחת, הרשויות המקומיות שקבלו מספיק הכנסות צמודות בשנים שעברו, יצטרכו להסתדר על אותו בסיס נומינלי של השנה שעברה, ללא החריגים.

י. שטראוס:

כבוד היושב ראש, חברי הכנסת,

למעשה מרבית הדברים נאמרו על-ידי מר אורי מנשה. אבל לצערי הדברים נאמרו גם לפני שנחיים וגם לפני שלוש שנים. אני הייתי נוכח בישיבות וכל הדברים נאמרו. כך שהרבה חדש אין בדברים. הבעיה היא רק אין עוצרים את הגל הזה. אנחנו בדקנו אצלנו מה קרה בשלוש השנים האחרונות 1985-1986-1987. ויש נחונים סטטיסטיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, והם מראים

שבעוד שהמדד עלה ב-1150%, הארנונה העירונית עלתה ב-2300%, פי 2. זו עליה ריאלית של 100%, ועליה זו אירעה למרות שגם ב-1986 וגם ב-1987 היו אמצעים חוקיים שבאו למנוע העלאה דרסטית של הארנונה. ב-1986 הכנסת קבלה הצעת חוק להגביל את התקרה להעלאת הארנונה ל-170%. ויט לנו דו"ח של מרכז השלטון המקומי לפיו 85 רשויות מקומיות העלו את הארנונה מעבר ל-170% על-פי היחריה שקבלו. בטבריה ב-451%, בירושלים ב-300%, בנצרת ב-900%, בצפת ב-1242%. כלומר, השיעורים היו מעבר ל-170% ובממוצע הייתה עליה של 200% בארנונה.

אותה תופעה הייתה גם בשנה שעברה, בשנת 1987. הגבילו להלכה את העלאת הארנונה ל-22%, אבל בדיעבד מתברר ש-128 רשויות מקומיות קבלו היחריים מעבר ל-22%. אין עדיין נתונים לגבי היקף ההעלאה. אבל גם בהנחה שבממוצע הייתה האלה של 22%, הרי שבשלוש השנים האחרונות הצטברות ההעלאה היא 2300%.

השנה יש לנו הצעה דומה לזו שהיתה בשנה שעברה. נכון שמדובר על הקפאה נומינלית של הארנונה, לעומת העלאה של 22% בשנה שעברה, אבל מתוך הנסיון שלנו ההרגשה שלנו היא שהצעה תהפוך לאות מתה וכל רשות מקומית תקבל אישור להעלאה חריגה.

לכן אני מצטרף להצעה של מר מנשה וחבר-הכנסת ארידור להוציא את הסמכות להעלאת הארנונות ממשרד האוצר וממשרד הפנים ולהעביר אותה לכנסת ולועדת הכספיה. ואז יש סיכוי שהתופעה הזאת לא תחזור על עצמה גם השנה.

ר. צורנג:

רבותי חברי הכנסת, אני בהחלט מקבל מה שנאמר. הארנונה הפכה להיות בשנים האחרונות נטל על אזרחי המדינה. וכאשר אני אומר נטל, אני מתכוון לעובדה פשוטה מאד: אחוז הארנונה המשתלם היום על-ידי הצרכן בהשוואה להכנסה הפנויה נמצא בקו עליה, ובקו עליה תלול. ועל זה אין ויכוח.

קריאה: יש ויכוח.

ר. צורנג:

אנו רוצים להציע ארבעה דברים ואלך מהקל אל הכבד. היום אין שום אינסטנציה שהצרכן יכול להשיג על גובה הארנונה. רק לבעלי עסקים יש אינסטנציית ערעור. אנו מציעים להקים אינסטנציה כזאת. זאת ראשית.

שנית, אנו מציעים שכל רשות מקומות תערוך רישום של הארנונות שנגבו במשך השנים.

שלישית, אנו מקבלים בעקרון את הדרישה של סעיף 9 המוצע בחוק ודוחים את הסיפא שלו, כי לא יתכן לאפשר רק לטר האוצר ולטר הפנים לאשר חריגות.

א. ויינשטיין:

מה ההצעה שלכם?

א. וינישטיין:

זאת אומרת שהאוצר יצטרך לממן.

ר. צוונג:

משנת 1985 הארנונה עלתה בממוצע ב-1000%-700% בעוד שהמדד עלה רק ב-400%.

רביעית, אנו מציעים להקים ועדה שתדון במכלול הבעיות של

הארנונה ולא לחכות עד הרגע האחרון, אלא לעשות זאת בעוד מועד.

נציג התאחדות המלונות:

איך ויכוח בין כל הגורמים, כולל משרד הפנים, שצריך להפעיל

את הוועדה המקצועית שתשב לא בחודש דצמבר, כפי שהיה בשנה שעברה, ונחנו

לנו שלוש ורבע דקות, כאשר הופענו בפניה ואמרו לנו: אל תדבר על העקרון - - -

א. דרעי:

והייתם בישיבת הוועדה שעה וחצי.

נציג המלונות:

לא היינו שעה וחצי.

גם השנה אנו נפגשים בפברואר - - -

ע. עלי:

סמכו על האינטלגנציה של חברי הוועדה ושל המופיעים לפניה.

נציג המלונות:

אני חולק על כך שבחמש דקות אפשר לתת את כל העיוותים.

בחי המלון משלמים ארנונה - בבני ברק 41 שקל למטר מרובע,

בירושלים 30 שקל למטר מרובע, בחל-אביב, הדבר חלוי באזור ובהרצליה

28 שקל למטר מרובע.

דבר מעניין הוא שיש רשויות מקומיות שמלון מסלם פי שנים

מהחעטיה, ובעיר לייז אותה עיר מלון מסלם מחצית הארנונה שמסלמת החעטיה. כך שבנושא זה יש פרדוקסים.

מר חבורי דיבר על שירותים שהרשות המקומית נוחנת לאזרח.

למלונות נוחנות הרשויות המקומיות אפס שירותים.

א. דרעי:

מי מפנה את האספה? איך לי שום אינטרס במועצה האזורית

תמר, אבל הייתי שם לפני שבועיים והביאו לפני נתונים שהארנונה שמסלמים

המלונות באזור היא 48% מהעלות שהם מוציאים על בחי המלון לביוב ולמים.

נציג המלונות:

אני מציע להקים ועדה מקצועית שכל גוף יופיע לפניה ואפשר יהיה

להניח דעת כל הגורמים. יכול להיות שברשויות מקומיות מסוימות, בעיקר

באזורי פיתוח, יש צורך להעלות את הארנונה וברשויות מקומיות אחרות צריך

להוריד.

במלון "שלום" בירושלים יש 700 חדר ו-300 חדר הוא לא מצליח

לאייש. הוא מסלם ארנונה על 700 חדר.

ד. חבורי:

על-פי החוק שלושה חדשים בשנה הוא פטור.

נציג המלונות:

אני חושב שאין ויכוח על כך, שבכל אחת מ-3-4 השנים האחרונות

עודכנו הארנונו על-פי המדד של השנה הקודמת. לפני שנתיים קבלו היתר להעלות את הארנונות ב-170% ולפני שנה ב-22%. האינפלציה לפני שנתיים לא הייתה 170% ואף רשות מקומית לא החזירה מסים לאזרחים או למלונות.

ח. רמון:

השיעור 170% לא היה לו קשר לאינפלציה, אלא הוא נקבע מחוץ חישוב שיש לפצות את הרשויות המקומיות.

נציג המלונות:

לגבי שנת 1987 נקבעה העלאה של 22% והמדד עלה ב-16%.

ע. עלי:

זה תמיד נקבע לשנה קודמת.

נציג המלונות:

גם לפני שנתיים וגם בשנה השוטפת אטרו ל-5-6 רשויות מקומיות העלאות חריגות לגבי מלונות. בשנה שעברה אטרו העלאות חריגות לגבי מלונות לארבע עיריות.

א. דרעי: אולי תיתן דוגמאות?

נציג המלונות:

בערד-60%, במגדל-העמק - 60% ובקריית-שמונה - 75%. במגדל-העמק משלמים 24 שקל למטר מרובע. ובאילת - - -

א. דרעי:

באילת אמרו לי בעלי בחי-מלון, שהם מוכנים לשלם יותר כדי שהעיריה תוכל לפנות אשפה, כי אם אין מפניה אשפה התיירים אינם באים.

נציג המלונות:

אינני רוצה להכנס עכשו לבעיות פיננסי אשפה באילת. אני יודע שמר פפושדו אמר לראש העיר אילת, שלעומת 4000 דולר לחודש שהוא משלם לעירייה, הוא יכול לפנות את האשפה עם משאיות ב-120 דולר. אמר ראש העיר: יש לנו משאיות ויש לנו נהגים. אמר לו מר פפושדו: אנא, תתייעל.

ח. רמון:

באים מאות אלפי חיריים לאילת, מי צריך לטפל בהם?

יו"ר אגוד הגזברים:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, ברצוני להוסיף כמה הבהרות ובעיקר להעמיד את הנושא בפרופורציה הנכונה. על פי החוק 80% מאזרחי המדינה ו-100% של המגזר העסקי משלמים ארנונה כל חדשים, כלומר בששה חלומים. על-פי חוק הריבית וההצמדה, כל חסלום צמוד. מה שאינו צמוד זה התפר בין שנה לשנה. ב-1987 התשלום הראשון, הייתה עליו חוספת של 2.5% ובמרס - 15%. אם הבסיס ב-1988 יהיה נומינלית כמו ב-1987, זאת אומרת שהאזרח ובעל העסק ישלמו באפריל 1988 פחות מאשר שילמו במרס 1987. זה הפירוט אם הסכום הנומינלי של בסיס המס יוקפא, כי המעבר בין שנה

לשנה אינו צמוד.

ח. רמון:

אחה רוצה להעלות את הסכום הנומינלי, כדי לשמור על הערך?

יו"ר אגוד הגזברים:

כן.

באשר לפרופורציות - ארנונת מגורים ממוצעת, לפי מדגם מייצג של 23 עיריות, היא 36 שקלים לחודש לדירה.

ד. צוקר:

מה זה מדגם מייצג?

יו"ר אגוד הגזברים:

המדגם מייצג ערים גדולות, ערים בינוניות וישוב אחד מעבר

לקו הירוק.

הנה דוגמה - מציג דיאגרמות - של נכס השכיר שמטפחה משלמת למגורים, וזה מקיף 50% מהאוכלוסיה - 43 שקל לחודש.

הממוצע של 23 רשויות מקומיות לגבי עסקים הוא 247 שקל

לחודש לעסק. וכאן יש רשימה, ומי שרוצה יכול לעיין בה. וארנונת

עסקים מוכרת לצרכי מס הכנסה, שלא כארנונת שמסלם האזרח משכרו נטו.

חמורת 43 שקלים לחודש הרשויות המקומיות נוחנות 70 סוגי

שירותים. אם להשוות מה משלם כל אזרח בנוסף למה שהוא משלם לעירייה,

הרי הוא משלם לועד הבית בו הוא גר סכום הרבה יותר גדול. הוא משלם

לחוג לילד בחינוך המשלים 30 שקל; הוא משלם בעד כרטיס לתיאטרון 30

שקל והרשימה ארוכה.

מ-1984 הארנונת עלתה מדי שנה בלחץ של הממשלה כיוון

שהקטינו את ההעברות הממשלתיות לעיריות. במקביל עלתה הארנונת. כלומר

אותו סכום שהממשלה הורידה, העיריות היו נאלצות לגבות באמצעות הארנונת

על מנת להגיע לאזון תקציבי. ואפשר לראות זאת בדיאגרמה שלפניכם:

מה שהיתה העברה ממטלתית הפך לארנונת.

לכן נותנים לארנונת פרופורציה שאין לה ולמעשה משלמים

ארנונת אפסית לעומת השירותים שמקבלים מהעיריות והרשויות המקומיות.

י. הדס:

אני מייצג את ועד ארגוני העצמאים בישראל. ולא אחזור על

כל מה שנאמר. נאמרו דברים נכונים ודברים לא נכונים.

אנו הופענו לפני ועדה זו בשנה שעברה והצגנו מסמכים המוכיחים

על יסוד ניחוח כלכלי שהארנונת בשנים 1985-1986 עלתה מעל ומעבר לעליית

המדד, ועלתה מעבר לעליית המדד לצורך פיצוי שהרשויות המקומיות היו

אמורות לקבל לפי דברי חבר-הכנסת חיים רמון. אינני רוצה לחזור על

הניחוח הכלכלי שהבאנו לפני הועדה.

לפני שנה שפנענו את ועדת הפנים שאין מקום להעלות את הארנונה, צריך להקפיא אותה. ועדת הכספים לא קבלה זאת, אבל הגבילה את העלאה ב-22%. כאשר באנו לכאן בשנה שעברה אמרנו: אם תעלו את הארנונה ב-22% יוצאו עודפי כספיה ברשויות המיומיות. העובדה היא - וכולכם רואים זאת בעיניכם - שיש עודפים של כספיה ברשויות המיומיות. ועודפיה אלה מוצאים על כל מיני עבודות של ריצופים ומרצפות. תעברו ברחובות תל-אביב ותראו.

י. מצא: נניח שזה כך, זה פסול שהעיריה פועלת לסיפור פני העיר?

י. הדס:

עשינו הערכה שכך יקרה ואכן זה קרה. אנו באים ואומרים היום, שבעקבות העלאות המוגזמות אנו חושבים שלא רק שצריך להקפיא את הארנונה, אלא צריך לחזור חזרה. אנחנו יודעים שקשה לחזור חזרה, ולכן אנו מברכים את הממשלה על ההצעה כפי שבאה לידי ביטוי בהצעת החוק, להקפיא נומינלית. זאת אומרת, חוזרים לאפריל 1987. ב-1988 יהיה הבסיס אפריל 1987.

בסעיף 9(ב) ניתנת סמכות לשר הפנים ושר האוצר להחיר חריגים. אינני רוצה לחזור על מה שאמרו חברי. אבל כאשר נותנים לאינטרסנטים לעשות חריגים, בסוף יוצא משהו מעוות.

ע. עלי:

מה זאת אומרת אינטרסנטים?

ד. חבורי:

מר הדס אינו אינטרסנט.

ד. צוקר:

כל מי שמוזמן לוועדת הכספים מוזמן כאינטרסנט.

י. הדס:

אני מודיע לחברי הכנסת: אנחנו אינטרסנטים ואיננו רוצים

לטלם חטולם מוגזם.

אנחנו היינו מציעים - והדבר כבר הועלה כאן - שכל העלאה

חריגה תידון בוועדה צבורית שתחמנה על-ידי ועדת הכספים ובה יהיו חבריה גם ארגוני המעסיקים וגם ההסתדרות.

במסגרת מחקר שעשינו - והגשנו חוברת המחקר לוועדה - בשנה שעברה, הגענו למסקנה שאנו צריכים להציע הצעה אחרת לגביית ארנונה בשיטה אחרת, כדי שלא יחזור דיון זה כל שנה, אלא אפשר יהיה לבסס את גביית הארנונה על בסיס שלא יהיה צורך להתמקח עליו. אנו מציעים שיטה אחרת, ואינני חושב שזה המקום להכנס לשיטה זו. אבל אנו מציעים שיטה המבוססת על אחוז מתוך שכר הדירה הממוצע. שלחנו את ההצעה לכל הגורמים, כולל משרד הפנים ומרכז הטלפון המקומי.

אנו מציעים להשנה תוקפא הארנונה באופן נומינלי, כפי שמציע

משרד האוצר. בנושא החריגים חוקם ועדה צבורית. ואנו מבקשים, לקראת שנת 1989 לתחיל לדון כבר עתה בהצעה המנומקת שלנו, כדי שתאומץ על-ידי משרד הפנים והכנסת.

נציג התאחדות הסוחרים:

אני רוצה לציין כמה דברים שלא נאמרו. מ-1985 עלו הארנונות במאות אחוזים על-פי המדד. אנחנו, הסוחרים, איננו מקבלים תוספת יוקר. באותו פרק זמן כל הסחורות וכל השירותים, מחיריהם הוקפאו לחלוטין. לכן חלק מהסוחרים נאלצו למכור סחורות ולהוציא חסכונות כדי לשלם את הזרנונה. לכן העלאת הארנונות על-פי עליית המדד אינה מקובלת עלינו. אם רוצים להציג את הארנונה כבחרה יפה שאינה מזיקה, זה אינו נכון. יש ערים שחיים עם הארנונה בסדר גמור, כי היא קטנה. אבל יש ערים דוגמת פתח-תקוה שהיא גדולה. הכניסו לנו עז לסלון ואומרים: מכאן ואילך רק נצמיד לעליית המדד, אבל קודם כל צריך להוציא את העז מהסלון.

ועוד דבר - נאמר כאן שהארנונה מוכרת לצרכי מס הכנסה. טוב שהיא יורדת ממס הכנסה, אבל אם יש הפרש בין חסלום הארנונה למגורים ובין הארנונה על עסק, אני משלם פי 6. בבקשה, תקבעו שהארנונה על עסקים היא פי 2 מאשר על מגורים. אבל אי אפשר לקחת פי 6 ולהגיד: זה יורד ממס הכנסה. זה לא מקובל עלינו.

בפתח-תקווה קובעים את הארנונה על עסקים לפי ההתייחסות

לסוחרים.

אדוני היושב ראש, אנו הגשנו תכנית לרפורמה במיסוי העירוני, כי אפילו אם נקבע את הארנונה לשנת 1988 לפי שנת 1987, זה לא יפתור את הבעיות. העיריות צריכות להתקיים ולתת שירותים. אי אפשר להגיד שאנו רוצים להפיל את העיריות. אנו רואים לשלם ארנונה שוויונית. אתן דוגמה: יש רשתות שיוק שגדלן פי 30 מגדלה של חנות ממוצעת. והפדיון וההכנסה הוא פי 200-300, ויש עוד כאלה שפוחחות בטבת או שעובדות 24 שעות.

לכן אנו מציעה להקפיא את הארנונה על פי 1987. ובפרק הזמן שעד שנת 1989 לבחון את ההצעה שלנו. אנו פתוחים להצעות חיקונים, אם יהיה צורך. הצעה זו מתייחסת להכנסה האמיתית של העסק והיא מבוססת על הימוצע הארצי של ארנונות בכל הערים. לכן בעל עסק שפדיונו קטן ישלם פחות. מי שהכנסתו יותר גדולה, ישלם יותר.

היו"ר א. שפירא:

חודה לחברי המשלחות.

אם לחברי הוועדה יש שאלות לחברי המשלחות, בבקשה. אני מדגיש: שאלות. הבעת דיעות במסגרת הדיון הפנימי של הוועדה.

א. ויינטטיין:

אם הפרטנות שלכם לחוק אינה נכונה - ולגבינו עומדת דעתו של היועץ המשפטי לוועדה - אני קורא לאזרחים שלא לשלם כל תוספת מס. אני רוצה לשמוע עמדתכם. האם אתם מפרשים את החוק, שהוא מתיר לכם לגבות תוספת 15% על הארנונה בטנת 1987 בשעה שהפרטנות של היועץ המשפטי של ועדת הכספיה היא, שאם אינכם יכולים לגבות תוספת זו, למרות שהוצאתם פנקסי חשלומים. מה עמדתכם להצעת לקרוא לאזרחים שלא לשלם?

איך יתכן שהארנונה בכמה מקומות הגיעה לשיעור גבוה יותר

מאשר הדירה?

אני אינני רואה את כל הרשויות המקומיות כמקשה אחת. אני בהחלט חושב שיש רשויות מקומיות שהן בגרעון ויש רשויות מקומיות שיש להן עודפים. שמענו שבלוד גובים ארנונה של שני דולר למטר מרובע מהתעסיה. האם אתם יודעים שחברת מבני-תעסיה גובה שכר דירה של דולר וחצי למטר מרובע לשנה?

ע. עלי:

באזור פיתוח א' - 3.97 שקלים או 2,5 שקלים למטר מרובע גובה חברת מבני-תעסיה.

א. ויינטטיין:

אני אינני יכול להסתכל על ממוצעים. אני צריך לראות מה קורה לבעל התעסיה. אדק חבר-הכנסת ארידור שאמר, שאנו משתדלים להעביר תעסיה לאזורים מסויימים ונותנים לה הטבות מס. באה העירייה ולוקחת כל מה שאנו נותנים כתמריץ לתעסיה.

אני יודע שאם יהיו גרעונות ברשויות המקומיות, אנחנו נכסה אותם. אבל מאידך אי אפשר לתת לכם להסתולל. אם הבעייה היתה עולה פעם ראשונה בוועדת הכספיה, הייתה יכולים להגיד: תנו לנו זמן. אבל הבעייה אינה עולה בפעם הראשונה. לכך היאלה שלי היא, דאג אתם באיך בידיים נקיות לוועדת הכספיה אחרי 3 שנים של העלאות - - -

י. ארידור:

הידיים לא נקיות ולא מלוכלכות, הידיים מלאות.

א. ויינטטיין:

אני הייתי מבקש לדעת מהו לוח הזמנים שלכם. אם עד ה-28 בפברואר אתם אריכים לשלוח את הודעות התשלומים לאזרחים, ועדת הכספיה תצטרך להחיש את הדיון וההחלטה.

האם אתם יודעים כמה רשויות מקומיות מסובסדות וכמה אינן

מסובסדות?

האם אתם חושבים ששיטת קביעת הארנונה הקיימת היא שיטה נאותה? אם מלונאי אומר שהמתחרה שלו בעיר קרובה משלם ארנונה נמוכה ב-70%, משמעות הדבר שהמתחרה אינה שווה.

איך הגעתם למצב שהארנונה על התעסיה יותר גבוהה מאשר

מלונות? המלונות נמצאים במרכזי הארים והתעסיה נמצאת באזורי תעסיה.

אדוני היושב ראש, אם ב-28 בחודש זה צריך לשלוח הודעות חשלומי הארנונה לאזרחים, אני קורא לך להחיש את הדיון ולהחליט ללא דיחוי, כאשר נקבע איזה גוף יצטרך להחליט על חריגים.

א. ויִינְטֵטֵיין:

בִּינְתֵינָה הֵם הִפְרוּ אֶת הַחֹק.

ע. עלי:

אני מבקש לשאול את המשלוח: האם יש לכה תחשיב מה שילמד בעבר לרשויות המקומיות בגין מס עסקים, בגין היטל סעד ונופש ובגין היטל עינוגים? אני שואל שאלה זו, כי כאן צוֹיִרָה תמונה שמעוותת את האמת. המס העיקרי ששילה בעל חנות היה מס עסקים, לא היחה ארנונה.

י. ארידור:

אני ביטלתי מס עסקים.

ע. עלי:

היות ובוטל מס עסקים, הם משלמים את כל המסים במסגרת של הארנונה הכללית. לבד מהארנונה הכללית בעל עסק אינו משלם שום דבר. לכן צריך להשוות את הארנונה הכללית לכל המסים האחרים ששולמו בעבר.

ושאלה נוספת למרכז השלטון המקומי: מה היה אחוז הסכומים שהועברו לרשויות המקומיות על-ידי הממשלה באמצעות מענק-איזון וההכנסות המועברות ומהו האחוז היום?

ושאלה משלימה - מהו האחוז שבא מארנונה אז ומהו האחוז

שבא היום מארנונה?

כאשר מדברים על העלאת הארנונה באחוזים, זה מטעה. חשוב

הוא מה הבסיס.

י. ארידור:

אם זה מגיע לסכומים גדולים, הפתרון הוא על-ידי העברה מהאוצר,

ולא על-ידי מסים רצחניים.

ע. עלי:

בכל מקרה ההתייחסות להעלאה באחוזים היא מטעה. השאלה היא, מהו הבסיס? כאשר מעלים ב-200% מבסיס נמוך זה פחות מאשר כאשר מעלים ב-20% מבסיס גבוה.

י. ארצי:

בדיון זה מערבבים מספר נושאים ומנסים לפתור את כל ההתפחויות שהיו בשנות האינפלציה ובשנות המצוקה של הרשויות המקומיות באמצעות פתרון אחד - הצמדה למדד. ואני שואל את המשלוח: האם אתם מודעים לעובדה שהרשויות המקומיות יצרו באופן טריומלי פער בין הענפים השונים? שנה אחת "הלכו על הבנקים" ושנה אחרת "הלכו על התעשייה" ושנה אחרת "הלכו על המלונות". המצב בענפים אלה היה טוב, אבל כך נוצרו פערים ענקיים בין הענפים השונים. צריכה להיות קורלציה בין הענפים השונים ולא פערים כפי שהם קיימים היום.

שאלה שניה - למה ההתנגדות להצעת לה"ב? נדמה לי שזו הצעה סבירה שרוצה למנוע חטיפה של אחוזים מעבר לליית המדד. היא מתחשבת בעליית המדד ואומרת: נשאר במסגרת זו.

י. מצא:

הם אינם מוכנים להסכים להעלאה בהתאם לעליית המדד.

י. ארצי:

אני הבינתי שארגון לה"ב מציע לתת את המדד.

ושאלה אחת למשרד הפניה ולמרכז השלטון המקומי: מה הכוח המוסרי שלכם להשפיע על הרשויות המקומיות להתיישר עם המדיניות הכללית? אם אנו חיים באוירה של צנע, מה אפשר לעשות כדי שאוירה זו תיטמר גם ברשויות המקומיות ולא תהיינה חריגות הריגעות במוראל ויוצרות אווירה

של השתוללות.

אנו התחלנו את השנה בתחזיות אופטימיות בתחום החיירות ובתחומים אחרים. קרה משהו בחדשים האחרונות ויש לי הרושם שהחיירות תיפגע, והמסחר והתעשייה יפגעו. היכן אנו עומדים? איך יבדקו הדברים ואיך יתחשבו בהם?

ח. רמון:

בשנת 1987 הייתה העלאה של האגרות הממשלתיות ב-70%, בעוד שהארנונה עלתה ב-22%.

ד. צוקר: ב-1987 היו חריגים בעיריות.

ח. רמון: בעיריות גדולות שם יש עודפים לא היתה חריגה מעבר ל-22%, ושם עיקר העסקים, ועליהן עיקר הזעקה. לכן החריגים אינם אומרים דבר.

אתם, אנשי המסחר, אני מניח שאם תטביתו את המסחר בתקופת הבחירות יהיה קשה לדב תבורי להגיד שהוא מנהל עיר. אתם טוענים שאי אפשר לעמוד במסים שהוא מטיל על המסחר. אני מניח שדב תבורי רוצה להבחר שוב. תנהלו מאבק צבורי נגדו. כל ראש רשות מקומית שהולכים לפטר אצלו 4 עובדים, מופיע לפני ועדת העבודה והרווחה ומתחנן: תנו סיוע. ואני אינני מביין את זאת. אינני מביין את הבכי הזה בפני הכנסת והממשלה. העניין הוא שבמדינת ישראל קיימת פקודת העיריות ורואים בראשי הרשויות המקומיות פקידים. ואני צריך להגיע למסקנה אם להשאיר בידי מנכ"ל משרד הפנים, מר דרעי, את חלוקת הכספים, או לתת לרשויות המקומיות לגבות מהתושבים. אני אינני רוצה להשאיר את חלוקת הכספים בידי מר דרעי, כי אתם תבואו ותטענו נגד העברת כספים ל"אל המעיין".

היו"ר א. שפירא:

הוא למד את זה מארבעים שנות המדינה.

ח. רמון:

זה נורמלי. ואתם רוצים להשאיר את הרשויות המקומיות בידי פקידים. תנהלו מאבק שלא יבחרו בדב תבורי.

תבואו לתושבי העיר לוד ותגידו: אם אתם בוחרים במקסים לוי לראשות העיר, אין תעשייה בלוד. אני מבטיח לכם פטור מארנונה לעשר שנים אם תעברו לאזור פתוח.

היו"ר א. שפירא:

ראש עיר הפיתוח יעשה מה שעשה ראש עיריית לוד.

ח. רמון:

אני אינני מביין את הגישה שלכם. יש בחירות, תנהלו מאבק צבורי, למה אתם באים אלינו?

מדברים הרבה על עודפים ברשויות מקומיות. אני רוצה לדעת כמה עודפים יש ברשויות המקומיות. אני שומע שהאוצר האבוד של מדינת ישראל נמצא ברשויות המקומיות. אני מבקש לדעת מהו אוצר זה. מישהו דבר בזלזול על ריצוף המדרכות בתל-אביב. אנשים עושים עסקים בתל-אביב בגלל המדרכות. כיף ללכת בתל-אביב על מדרכה.

אני מסכים שכל שיטת הארנונה מעוותת, כמו מסים אחרים במדינה. זה איננו המס המעוות היחיד במדינה. פעם דברו על כך שהארנונה תהיה חלק ממס ערך מוסף. ואינני חושב שהרשויות המקומיות מתנגדות לכך, אבל זה לא תלוי בהן. הן אינן המחוקק הראשי במדינה. אבל עד שלא מתקנים את המעוות, אל תגידו שאין כסף. בכל אופן הסכר בעיריות עלה מעל עליית המדד. אם לא יצמידו להם את הארנונה, הן תיסוגנה.

אני מבין שכל ראשי הערים והרשויות המקומיות חפצי חיים פוליטיים הם, ובתור שכאלה הם יעלו השנה את המסים במינימום האפשרי. במרחב שבין אפס לעליית המרוי, הם יכולים לעשות כרצונם. אני מציע לכם: קבלו זאת.

ד. צוקר: אני אשאל שאלות:

אני מבקש ממך דמביץ להגיש לנו חוות דעת, האם האקט של עיריית ירושלים או כל עירייה אחרת ששלחה פנקס תלושי מסים הוא אקט חוקי?

י. ארידור:

ולצרף אליה חוות דעתו מהשנה שעברה.

א. דמביץ:

כל זמן שאתה לא עושה את המעשה לבלתי-חוקי הוא חוקי.

ד. צוקר:

רק עיריית ירושלים שלחה פנקסים, והיא הסתבכה גם בשנה שעברה. העובדה היא שכל העיריות האחרות לא שלחו פנקסים, וזה מלמד שהמעשה של עיריית ירושלים הוא יוצא דופן.

נאלה שניה - באילו ערים נוצרו עודפים והאם הם הגיעו לשוק האפור? או בנוסח אחר - כמה "גבעתיים" היו בשנת התקציב האחרונה?

ושאלה שלישיית מופנית למנכ"ל משרד הפנים מר דרעי ולממונה על התקציבים: אני אינני מבין את השיטה שבה יש הורדת נטל המס והקלה על יצואנים ועל התעשייה ועל המלונות ובעת ובעונה אחת יש העלאת הארנונה. אינני מבין את ההתייחסות לארנונה כאילו איננה מס. הארנונה היא מס במלוא מובן המלה.

לי נדמה שהממשלה מדברת בשני קולות: קול אחד שמקובל עלי, זה הקול של דוד בועז, שיש להקל על היצואן ועל המלונאי, אבל כאשר מחקרביה יונה הבחירות, משרד הפנים מחזיק בגישה אחרת, וזה הקול השני. אם נוצרו עודפים, אין לי שום דבר נגד אסטתיקה, אני בעד אסטתיקה, אבל אני רוצה להבין את העמדה העקרונית של הממשלה, האם היא מדברת בשני קולות, או בקול האחד של דוד בועז?

ז. אמיר:

אילו זה היה תלוי בי, הייתי נותן לראשי הערים במרכז הארץ להעלות את הארנונה כמה שהם רוצים, כי מה שקורה היום במרכז הארץ זו קטסטרופה - כולם מצטופפים על כמה דונמים, והנגב שמהווה 60% משטחה של מדינת ישראל ריק. ב-1986 עזבו את הנגב 14,300 איש, ויילם הלכו לאזור תל-אביב.

ראשי הערים שבאים במגע ישיר עם התושבים, יודעים מה נעשה בעריהם ולא הכנסח צריכה לכוון אותם. אם רוצים להעלות את הארנונה ב-300%

שיעלו.

הכנסת החליטה לתת תנאים מועדפים לתעשייה בשני ישובים: ירוחם ומצפה-רמון - 10 שנים פטור ממס ו-39.5% מענקים.

היו"ר א. שפירא:

כמה מפעלים הגיעו?

ז' . אמיר:

אני עוד לא ראיתי מפעל אחד, כי הכל מתרכז באזור המרכז ומדיניות פיזור האוכלוסיה אינה מעניינת. לכן אנו צריכים לומר בצורה מפורשת, שהממשלה אריכה לעשות בעצמה מה שראשי הערים עושים על-ידי גביית המסים.

שאלה למנכ"ל משרד הפנים: אילו ערים משרדך מתקצב על מנת לאזן תקציביהן. אני מבקש לקבל רשימה של ישובים שמשרד הפנים מאזן את תקציביהם. ומדוע משרד הפנים אינו מקבל החלטת מועצת העיר כאשר הוא בא לאזן תקציבה?

תיקצב הרשויות המקומיות במדינה צריך להיות ללא הבדל דת, אמונה ולאום. אך אנו שומעים טענות איך ספור מהרשויות המקומיות במגזר הערבי ובמגזר הבדווי. אני חושב שאנו צריכים לתת יותר לישובי הבדווים בנגב.

ועוד שאלה למשרד הפנים: מה הם הקריטריונים שלפיהם אתם נותנים קונסולידציה לישובים ואילו ישובים מקבלים קונסולידציה?

הבקר קראתי שהארנונות עלו בשנתיים האחרונות ב-200% ואילו המדד עלה ב-1000%. האם זה נכון? אי כן, אני מבקש הסבר.

האם משרד הפנים קרא דו"ח מבקר המדינה ומה הוא עושה על מנת לתקן דבריהם שהופיעו בפסק בודרות, כי אם לא יחוקנו הדברים העתיד יהיה קשה מאד?

היו"ר א. שפירא:

אני מבקש לדעת מה עמדת מנכ"ל משרד הפנים לגבי הוועדה הציבורית שהציעו לנקים מר מנשה אורי ואחרים, ועדה צבורית מורכבת מאנשי משק וציבור לבדיקת נושא הארנונה? אני חושב שלא יכולה להיות ועדה לבדיקת נושא הארנונה כשהיא מורכבת רק מנציגי משרד האוצר ומשרד הפנים.

י. מצא:

אתה אינך מתכוון לוועדה לצורך ההחלטה על גובה הארנונה השנה? אתה מתכוון לוועדה שתבחן שיטת הארנונה ותקבע כללים. זאת עושים מאז הקמת המדינה. אתה מציע עוד ועדה?

היו"ר א. שפירא:

אני התייחסתי להצעה של מנשה אורי וארגון לה"ב.

רשות הדיבור למנכ"ל משרד הפנים, מר דרעי.

א. דרעי:

אני התייחסתי היום בעיקר לנושא הארנונה, ובעיקר לחריגים של שנת 1987. אכן, בשנה שעברה מינה שר הפנים ועדה בראשותי שהתחילה לבדוק את הנושא. עבודת הוועדה הייתה קצרה, אבל היא נעשתה ביסודיות. שמענו את כולם, אפילו גננות ומוסכים והוצעו חוזר שניסה להכניס סוויץ מינימלי, ממוצע וחקרה והכל היה בהסכמת מרכז השלטון המקומי. ואחר-כך באה הכנסת וחוקקה את החוק. ופה אני רוצה לרענן זכרונם של כמה חברי הכנסת.

ישבנו ב-31 במרס, כאשר יושב ראש מרכז הטלטון המקומי היה בטליחות בגרמניה; אני ישבתי, הייתי חדש, וניסיתי לשכנע את חברי הכנסת הנכבדים, אולי לטובת העניין אסור לכנסת להתערב בעניין הארנונה ויש לתת עצמאות לטלטון המקומי. ניסיתי לשכנע ובסופו של דבר חברי-הכנסת חיים למון ובן-מאיר לחצו עלי לקבל פשרה של שר הפנים ושר האוצר ולא שועדת הכספים של הכנסת חקבע.

ח. רמון: אני לא הצעתי.

א. דרעי: אתה לחצת לקבל פשרה שמי שיקבעו יהיו שר האוצר ושר הפנים.

ח. רמון: היה יותר גרוע אם לא היתה מתקבלת הפשרה.

א. דרעי: עמדת משרד הפנים היא לתת עצמאות לרשויות המקומיות ולתת

להן שינהלו את חייהן. נכון שיש 30 רשויות מקומיות שאינן מקבלות כסף ממשרד הפנים. זה לא נעשה מאליו, זה נעשה על-ידי משרד הפנים. זו עמדת משרד הפנים ואני אומר זאת בטלוא הכנות. אני מבין שחלק מהדברים נאמרו בהומות אבל אם באמת מישהו חושב שאנו, משרד הפנים, רוצים לתת תקציבים לעיריות, אני רוצה לומר, שאני מנהל עיקר המאבק בנושא של עצמאות הרשויות המקומיות בנושא הארנונה, ויוטבים כאן מר דב תבורי ואחרים והם יודעים זאת. לבן אין זה נכון לומר, שמשרד הפנים רוצה בזה. ואני יודע שאני מקומם חלק מהיוטבים כאן כאשר אני אומר זאת.

לגבי שנת 1987, הביאו כאן נתונים. התעשיינים הביאו רשימה של מקומות בהם הועלתה הארנונה על התעשייה בשיעורים גדולים יותר. אתם צריכים לראות בכמה הועלתה הארנונה למגורים.

קריית-שתייה היא רשות חלטה ומשרד הפנים התיר להעלות את

הארנונה ב-37.8%. אני ומר בועז - - -

ע. עלי:

מה הבסיס?

א. דרעי: במגורים, בשנת 1986 גבו - - -

ע. עלי: בשנת 1987?

א. דרעי: אנו מחלקים את הרשויות המקומיות לפי מספר קבוצות כלליות.

קריית-שמונה נמצאת בקבוצה מס' 3. בקבוצה מס' 3 הארנונה

למגורים היתה 5.2 שקל ובקריית שמונה - 5 שקלים למטר מרובע.

ארנונה לתעשייה ב-1986 גבתה קריית-שמונה 4 שקל ונתנו אישור

להעלות ב-37% והיא הגיעה ל-6.2 שקל למטר כאשר הממוצע בקבוצה 4 הוא 11 שקלים.

בקריית-שמונה 50% מהממוצע. אילו היינו הולכים לפי הקריטריון לגבי מגורים,

היינו צריכים להעלות במאות אחוזים. היות ומדובר בתעשייה בקריית-שמונה

הלכנו בדרך זו.

אני מוכן לעבור כך על כל העיריות האחרות.

ח. רמון: מה על העיר לוד?

א. דרעי: אזור התעשייה בלוד הוא אזור יקר, כי הוא קרוב לשדה התעופה בן-גוריון. וכאן פויל החוק של היצע וביקוש, כי התעשיינים מעוניינים להקים מפעלים באזור זה. לכן גובה העירייה מה שהיא גובה.

היה בג"צ של התעשיינים על גובה הארנונה באזור התעשייה בלוד, ובבית-המשפט ברוב של 2 נגד 1 זכינו.

א. מנשה: מי זכה?

א. דרעי: משרד הפנים והעירייה.

א. מנשה:

אתם נחתם לראש עיריית לוד אישור להעלאה במקרה ובית-המשפט יפסוק נגד. על זה יהיה בג"צ נוסף.

א. דרעי:

מבג"צ לבג"צ אנו נמשיך הלאה.

לגבי מגדל-העמק - 75% זה היה המכסימום לגבי התעשייה. יש שם אזור תעשייה מצליח. אחרי האישור שלנו להעלות ב-75%, מגדל-העמק גובה 8 שקל למטר מרובע והממוצע בקבוצה 4 הוא 11 שקל למטר מרובע.

היו"ר א. שפירא:

מר מנשה, אתה יכול לתת דוגמאות נוספות על הדוגמה של לוד?

נציג התאחדות המלונות:

במגדל-העמק יש מלון והוא משלם ארנונה בסך 24 שקל למטר מרובע.

א. דרעי:

אני רוצה לתת נתון אחר: רוב האוכלוסיה במדינה חיה ברשויות

מקומיות שיט להן עודפים. מתוך 30 הרשויות המקומיות שצינתי, ב-18 יש

עודפים ואין צורך לתת מענקים. ברשויות מקומיות אלו שיט להן עודפים לא אישרנו העלאת הארנונה מעל 22% ושם העלו את הארנונה ב-20%-18%.

אין לנו סמכות לקחת עודפים של העיר תל-אביב ולהעביר לרשויות מקומיות אחרות. מה שכן עשינו, כל ההכנסות המועברות, לקחנו מהעיריית העשירות והעברנו לאחרות, אבל משרד הפנים לא נהנה מכך.

היטל סעד ונופש שהיה מגיע לרשויות המקומיות הגדולות,

גם אותו אנו מבטלים השנה. כך שלמעשה אנו במשרד הפנים מנסים לתת את כל

המסאבים לרשויות המקומיות החלשות, שהן 190 מתוך 228 רשויות מקומיות.

התקציב של משרד הפנים מקוצץ והולך כל שנה. אין לנו

אפשרויות אחרות, אם אנו הולכים לכסות גרעונות של רשויות מקומיות, זה

חייב לבנות חלק מהארנונה, חלק מהממשלה וחלק מיעול וקיצוץ ברשויות.

ואם טענו כאן שהרשויות המקומיות אינן מתייעלות, יושב כאן מר דב תבורי,

הוא יגן עליהן. אני יכול להגיד שבמסגרת התכנית הכלכלית ב-1985, צומצם

כוח האדם ברשויות המקומיות ב-6,000 איש בפועל ולא על הנייר. מי

שסתכל על המנגנונים של הרשויות המקומיות יודע שהם עברו הסבה מקצועית.

הלוואי והסירות הממסלתי היה עובר התייעלות כזאת.

ומלה אחרונה - התעטיה, המסחר והמלונות, הרשויות המקומיות אינן מסקיעות בהן, כך טענו כאן, באופן ישיר ולא רוחיים את ההשקעה הישירה. אבל אם רשות מקומית מסקיעה במכלול, זה מביא אוכלוסיה לעיר, העיר גדלה, באים לקנות. ראו מה קורה בתל-אביב. כך שבסך הכל ההשקעות של הרשות המקומית - - -

היו"ר א. ספירא:

בתל-אביב יש עודפים גדולים.

א. דרעי:

בתל-אביב אומרים שיש עודפים גדולים. היה לי ויכוח עם ראש העיר תל-אביב מר להט על גובה הארנונה לגבי 60,000 בחי מגורים שגובינ מהם 1.8-2.2 שקל למטר מרובע כאשר המינימום בירוחם הוא 4.8 שקל למטר מרובע. בתל-אביב חייבים להתחיל להעלות את הארנונה כדי שיגיעו למינימום שראש העיר רצה להגיע ולא אישרנו לו, כי אמרנו שיש להם עודפים. הארנונה על המסחר בתל-אביב נמוכה, הארנונה על התעטיה בתל-אביב נמוכה. יש לעיריית תל-אביב עודפים מטום שיש בה אוכלוסיה גדולה. לנו אין שליטה על העודפים האלה ואי אפשר לקחת אותם.

כל הקפאה של המדד לגבי הרשויות המקומיות - אינני יכול להגיד זאת לגבי תל-אביב, אבל לגבי 95% של הרשויות המקומיות - פירושה מאות מליוני שקלים שממסלת ישראל חצטרך להעביר לרשויות המקומיות ואינני רואה זאת בתקציב. פירוש הדבר שהרשויות המקומיות, אם לא תאושר להן העלאת הארנונה על-פי המדד, אחרי מספר חדשים, יכנסו לגרעונות. השכר ברשויות המקומיות עלה ב-21% אחרי חקיקת חוק שכר מינימום, והשכר ברשויות המקומיות מהווה קרוב ל-70% מההוצאה. ואם לא יעלו את הארנונה במינימום של עליית המדד, 15% - - -

א. ויינשטיין:

איך אנו יודעים שזה יהיה רק על-פי המדד?

א. דרעי:

בהצעת החוק כחוב "נומינלית" וכל רשות מקומית - - -

א. ויינשטיין:

איך אני יודע שלא תאשרו לרשות מקומית מסויימת העלאה של 40%?

א. דרעי:

שר האוצר ושר הפניה הקימו ועדה. ועדה זו לא באה לבדוק שיטת הארנונה, אלא טענת התעטיינים שבחלק מהמקומות היו חריגים. כדי לחקן משהו ב-1988 הוקמה הוועדה גם במחיר שמסרד הפנים יצטרך לחת כסף. זה המנדט של הוועדה.

לגבי כלל הרשויות המקומיות יצטרכו לחת עליית המדד ואנו נאשר עליית המדד לכל.

א. ויינשטיין:

אחה מדבר על העלאת הארנונה ביותר מעליית המדד?

א. דרעי:

כן, לגבי עיירות פיתוח חלשות. לרשויות מקומיות אלו נאטר יותר מעליית המדד, אחרת אנו מחזירים אותן אחורה. ואל חשכה שמדובר בשנת בחירות וראשי הרשויות המקומיות רוצים בזה, כי הם רואים לתפקד.

א. ויינשטיין:

איזה רשויות מקומיות אינן חלשות בשנת בחירות?

א. דרעי:

בשנת בחירות הלחץ הפוך.

א. ויינשטיין:

יש עוד 8 חדשים עד הבחירות, הציבור ישכח עד אז.

א. דרעי:

דרישה זו היא במפורש של משרד הפנים, כי כל אי-העלאת ארנונה פירושה העברה מתקציב המדינה. מדובר על 117 רשויות מקומיות, לגבי רובן ככולן אין צורך בכך. אבל יש מספר רשויות מקומיות שנמצאות מתחת למינימום הקבוצתי והן יצטרכו להעלות, ובעיקר מדובר על ארנונת מגורים, מעבר לעליית המדד.

היו"ר א. שפירא:

התקטר אחי מר ישראל פולק ש יש לו מפעל בקריית-גת והוא מעסיק גדול. הוא טוען ששילם רבע מליון דולר ארנונה ועכשו הוא משלם מליון דולר. אני מצטער שמר מנסה שבא לייצג את כל התעשיינים, לא נתן דוגמה זו אלא נתן את הדוגמה של העיר לוד ומפעל קרגל. לוד איננה אזור פיתוח. באור-עקיבא אני משלה 400% יותר.

א. ויינשטיין:

הם מסרו בכתב נתונים על עליית הארנונה באור-עקיבא.

היו"ר א. שפירא:

אנחנו יכולים להחליט שהחריגים יאושרו על-ידי שר הפנים ושר האוצר יחד עם ועדת הכספים.

מר דרעי, בכמה עלתה הארנונה על התעשייה באזורי הפיתוח בטלוט השנים האחרונות?

י. ארידור:

מר דרעי, אתה מסכים שיהיה איטיר ועדת הכספים לחריגים?

א. דרעי:

לא.

י. ארידור:

אם מנכ"ל משרד הפנים אינו מסכים, נטפל בחוק בדרך אחרת כדי

טיסכים.

א. דרעי:

אתם יכולים להחליט בצורה דמוקרטית.

י. ארידור: בצורה דמוקרטית מקבלים החלטה בהתנגדותך, בדרך מיוחדת מקבלים החלטתה בתמיכתך. תענה לנו למה אינך רוצה פיקוח פרלמנטרי.

א. דרעי: קריית-גת נכללת בקבוצה מס' 2 בתעשייה, וכאשר הממוצע בקבוצה זו הוא 18 שקל למטר מרובע, קריית-גת גובה 12 שקל למטר מרובע. קריית-גת נמצאת בגרעון של 9 מליון שקל. היא העלתה את הארנונה על התעשייה ב-60% כדי להגיע ל-12 שקל למטר מרובע ועדיין היא נמוכה מאחרים.

ארנונה למגורים העלתה קריית-גת ב-60% כדי להגיע לנימוס והיא אכן הגיעה ל-4.8 שקל. בתעשייה, היות וידענו את הבעיות וקבלנו פנייה של מר ישראל פולק, לא העלינו את הארנונה לממוצע של 18 שקל למטר מרובע.

אשר להצעה להקים ועדה ציבורית, אנחנו, משרד הפנים, תומכים ברעיון של ועדה ציבורית שתבדוק נושא המיסוי. יש כמה הצעות, ביניהן ההצעה של מס ערך מוסף והצעות אחרות. ברור שוועדה כזאת לא תספיק לסיים עבודתה לגבי שנת 1988, אבל היא צריכה לקום כדי לבדוק את הנושא לקראת שנת 1989.

היו"ר א. שפירא: היות ואמרת שברור, שועדה כזאת, אם תוקם, לא תגמור עבודתה לגבי 1988, האם היית מסכים שנחוקק את הדוק לשלושה חדשים?
סמדר אלחנני: זה בלתי אפשרי, כי המס נעשה על-פי חישוב שנתי.

ז. אמיר: למה ועדה?

היו"ר א. שפירא: הכוונה לוועדה שתבדוק נושא הארנונה ושיטת הארנונה. שמענו שבחל-אביב יש 60,000 תושבים שמסלמים 1.8 שקל למטר מרובע כאשר בקריית-גת מסלמים 4.8 שקל למטר מרובע.

קריאה: מי יקים את הוועדה?

היו"ר א. שפירא: שר האוצר ושר הפנים.

אורי מנשה: אדוני היושב ראש, אתה שאלת מה מצב התעשייה בנושא הארנונה באופן כללי. אני דברתי על חופש ההחלטה של רשות מקומית שיכולה להחליט כנראה בעינייה. בעבר עמדה פתח-תקוה בראש ואחרים הלכו בעקבותיה. בתזכיר שהגשנו לוועדה, בנספח ג' פירטנו מצבן של התעשיות ב-19 ערים גדולות, לא רק בקריית-סמונה, שהיא עיר בעייתית.

הבעייה איננה בהעלאת הארנונה ב-1987 לעומת 1986 שאז היה איפוק מסויים. אי אפשר לקחת שנה אחת ולהגיד: השנה היה בסדר.

א. דרעי: אתה מסכים שהשנה היינו בסדר?

א. מנשה:

יחסית לשנים קודמות.

אם ניקח רשימה זו על בסיס מצטבר של 3-4 שנים הארנונה לתעשייה ברוב הערים המדגמיות, אתה מוצא התייקרות ריאלית מעבר למדד. העלאות נעות בין 200% ל-300%. אם אתה מתרגם זאת לדולרים, אתה מגיע להעלאות פי 4-5 שמסלמים בקריית-גת, בלוד ובאור-יהודה. זאת אומרת, התעשייה הייתה הקרבן העיקרי של המעבר ממימון באמצעות התקציב למימון באמצעות גבייה עצמית. זה המגזר היחיד שאין לו יכולת לנהל מאבק ציבורי. אנחנו חברות בע"מ, אנחנו איננו יכולים לנהל מאבק ציבורי באמצעות העובדים שלנו נגד העיריות. אני לא אשלח עובדים ולא אפטר עובדים על מנת להשפיע על ראש העיר ולוודא את הארנונה. אינני רוצה ללכת בעקבות מפעל "דובק" שהעביר את הניהול לויד העובדים.

התעשייה נאבקה על קדומה ובנושא הארנונה היא קרבן, כפי שאמרתי, של המעבר ממימון הרשויות המקומיות על-ידי התקציב הממשלתי למימון על-ידי גבייה עצמית, וזה מה שמאלץ אותנו לבוא למערכת זו כדי שחיתן לנו הגנה שנשללה מאתנו בשל העקרון של חופש הרשות הנבחרת.

ד. תבורי:

לחבר-הכנסת ויינשטיין ששאל מה הפירוש שאנחנו נותנים לחוק שהונח על-ידי שר האוצר - קודם-כל מפיו של שר האוצר עצמו. אנחנו נפגשנו אתו, ושר האוצר אמר במפורש: אין הכוונה להשאיר את הארנונה ברמה הנומינלית שלה, הכוונה לבחון את הדבריה בוועדה משותפת, אם במגזרים מסויימים יש מקום לעדכן בפחות מעלייה המדד. נוסף לזה יש פרשנות של היועץ המשפטי למשרד הפנים.

א. ויינשטיין:

דברתי עם היועץ המשפטי של משרד הפנים ועמדתו כעמדת המנכ"ל, שאין כרגע אפשרות להעלות מעל הנומינלי. דברי שר האוצר טאינם ידועים לנו, אינם קובעים דבר.

א. דרעי:

כאשר החוק יתקבל אסור יהיה להעלות נומינלית. כל עוד החוק לא נתקבל, אין איסור.

היו"ר א. שפירא:

בספר הר, ציב כתוב: "מנועות הרשויות המקומיות מהעלאה נומינלית ללא איסור שר הפנים ושר האוצר".

ד. תבורי:

שאל חבר-הכנסת ויינשטיין, איך יתכן שהארנונה גבוהה יותר מסכך הדירה. ניצול מצבים קוניוקטוראליים לגיטימי במסחר הפרטי, וניצול מצבים קוניוקטוראליים לגיטימי במוסד ציבורי. שכר דירה עולה או יורד על-פי מרכיבים שונים לחלוטין מאשר ההיסוסות לרמת הארנונה.

טועניה טוחר פתח-תקוה שבדיזינגוף בתל-אביב גובים 1000 דולר ארנונה בעד חנות של 30 מטר מרובע, ואילו בפתח-תקוה בעד אותה

חנות גובים 2.500 דולר. הבאתי אתי פרסום מעתון "הארץ" היום, ובו כתוב: " 6454 דולר למטר מרובע בחנות בפתח-תקווה במדרחוב. לחנות במדרחוב בפתח-תקווה הערך הנדל"ני הגבוה בארץ".

מה זה בא ללמד? זה בא ללמד שפתח-תקווה עיר אטרקטיבית, ובאים אליה אנשים בעלי אמצעים וכלל שהמסחר רחב יותר, הענף מכניס יותר, הסוחרים מוכנים לשלם. מחר לא יהיה מסחר, לא יגבו אפילו חצי. לכן כאשר מדבריה על ארנונה שהיא גבוהה יותר משכר הדירה, צריך לזכור שלא ניתן להשוות שני הדברים. זה דבר שעומד בפני עצמו וזה דבר שעומד בפני עצמו. הארנונה היא היום מקור להכנסות של הרשות המקומית כדי לתת שירותים לתושבים. יכולה הכנסת לקבוע סל שירותים שונה ואז נגבה פחות.

א. דרעי: יש לכם התנגדות לבדוק את הנושא לעומק?

ד. תבורי: מה נעשה לגבי חריגים? אני הייתי שותף מלא להצעה להקים את הוועדה הציבורית בראשה עמד מר דרעי.

ד. צוקר:

זו היתה ועדה ממשלתית.

ד. תבורי:

הסתתף בה גם נציב הציבור, מר סלמן.

מרכז השלטון המקומי קיבל על עצמו את ההסתתפות בדיונים אלה כאשר הוא הכריז על ויתור על העצמאות שלו שניתנה לו על-פי החוק, וכל החברים שלנו נהגו על-פי המלצות ועדת דרעי, אלא שבאה אחר-כך הכנסת וקבעה מה שקבעה, וזו זכותה של הכנסת. לכן לגבי חריגים יש לנו כוח, תנו לנו לנהוג על-פי הסמכות שלנו.

אשר להתייעלות הרשויות המקומיות, זה הסקטור היחיד במדינה שנעשתה בו התייעלות.

לשאלה, האם אנו באים בידיים נקיות, גם אם יעלה חשד אצל מישהו שבאנו בידיים לא נקיות, כיוון ששנתים עברה הארנונה בשתי מסננות, היזם שלנו לא רק שהן נקיות, אלא הן מקורצפות.

במסמך של התאחדות התעשיינים כתוב שב-19 ערים שבהן היתה הצטברות ארנונה על התעשייה מ-1984, בשנת 1987 לא העלו את הארנונה באחוז אחד. כאן כתוב "אפס" ואני מעיד על פתח-תקווה שזה לא אפס אלא מינוס.

היו"ר א. שפירא:

העלייתם כל-כך הרבה ב-1986 וב-1987? לא הייתם צריכים להעלות.

ד. תבורי:

כיוון שאני רואה את עצמי בניהול לא פחות מוצלח מתעשיין וכיוון שאני יודע שעסקן מטגשג, וכאשר מכרו כל חופ פעמיים, אז היה הכל בסדר כאשר העלינו את הארנונה. את העלאות הגדולות עשינו בשנים שהם

שילמו בחפץ לב, כי מכרו הכל פעמיים. אז אף אחד לא צייץ.

ד. צוקר:

אתה מדבר על התעטיינים?

ד. חברי:

אני מדבר גם על התעטיינים, אבל יותר על הסוחרים. אתה

נכנס לארבע חנויות בפתח-תקווה, אותו מוצר של אותו יצרן, 4 מחירים שונים.

קריאה:

אלה דברים לא אמתיים.

ד. חברי:

נשאלתי, כמה רשויות מקבלות מענקים. 190 רשויות מקומיות

מקבלות מענקים עד היום.

נשאלתי, האם השיטה הקיימת של ארנונה היא השיטה הנאותה,

ונתנו דוגמה של תחרות בין בתי-מלון. האם הארנונה היא הבסיס לתחרות

בין מלונות? רמת השירות בבתי-המלון היא אותה רמה? מדברים על תחרות

בין בתי מלון על בסיס הארנונה?

נשאלתי על-ידי חבר-הכנסת ארזי, מה הכוח המוסרי שלנו להתיישר

עם מדיניות הממשלה? מאז 1969 הלכנו צמוד, יד ביד, עם מדיניות הממשלה.

י. ארידור:

חוץ מהתקופה בה הכרזתם שביתה.

ד. חברי:

ותבענו להעלות ארנונה מול ערכיה של שירותים.

הארנונה: היתה 14% מהכנסות הרשויות המקומיות והיום היא

מגיעה ל-54% מהכנסות הרשויות המקומיות. עלות השירותים לרשות המקומית

גבוהה יותר מאשר היא עולה לאזרח, ובצדק. חלק מתכסה על-ידי התעטייה

ועל-ידי המסחר. גם נקטיין כחוק את ההשתתפות שלנו בחינוך, בסעד, ברווחה

ובבריאות, לא רק שלא יהיה צריך להגדיל את הארנונה, אצי אהיה מוכן להורידה.

אנו משהתפיים בחינוך ב-56%. זו חובה שלנו? אבל אנו עומדים

מול ההוריה ומול הילדים. זה סוגי בשבילכם שהיום מתחיליה ללמוד בשעה

09:00 וגומרים בשעה 12:00? אפילו המעט הזה 56% מעלות החינוך, למעט

משכורות המורים, 720 מליון שקל, מזה 460 מליון שקל השתתפות הרשויות

המקומיות, נוריד את החלק הזה, ואינני רוצה תוספת ארנונה. ואיפה הסעד

ואיפה הרווחה, כאשר מודיעים שאין מקור כספי לארוחות לקשישים. אני לא

ביטלתי ארוחות לקשישים. אני רוצה שא' אלבוים ישלם, גם אני אשלם.

נשאלתי על-ידי חבר-הכנסת חיים רמון כמה עודפים יש ברשויות

המקומיות. אין עודפים ברשויות המקומיות. עודף הוא סכום כסף מיותר.

ד. צוקר:

לא מתכוונים לכסף שזורקים.

ד. חברי:

נשאלתי כמה עודפים יש ברשויות המקומיות. אני מודיע,

שבעיריית פתח-תקווה היה בטנה השוטפת, אחרי שקיצצו קו האשראי, סכום

שהיווה 4.5% לעבודות פיתוח.

רבותי, אם לא יעדכנו את הארנונה ב-15% על-פי המדד, אני חוזר לקבוצת מקבלי המענקים.

נשאלתי מה קרה בגבעתיים וכמה עיריות נחננו כספן בשוק האפור. אינני יודע מה זה שוק אפור. אם בגבעתיים עשו דבריה שאסור לעשות על-פי החוק, שיכניסו את העושים לבית-הסתר. אסור לעירייה להלוות כספים בשוק האפור. אם יש עירייה שמלווה כספים בשוק האפור, שיוטיבו את ראש העיר ב"קלבוש".

אני אחמוך בוועדה צבורית שתבחן שיטת ארנונה טובה יותר. ועדה ציבורית - בבקשה. אבל אני רוצה לטאול: ועדת-זנבר לא היתה ועדה ציבורית? ועדת-ויחקון לא היתה ועדה ציבורית? אם הכוונה היא שהאינטרסנטים הם שיקבעו, אני רוצה ועדה ציבורית שחטאל, למה התייקרה המרגרינה. לכן אם רוצים בוועדה ציבורית שתבחן את השיטה, אני מציע שנזדקק להמלצות ועדת זנבר; על כל פנים לא ועדה צבורית תקבע את גובה הארנונה אלא הממשלה והכנסת.

היו"ר א. שפירא:

אני מכריז על גמר הדיון בחוק הסדרים במסך המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), החשמ"ח-1988.

בישיבת הוועדה חר נשמע הצעות להצבעה.

נציג ארגון הסוחרים ביקש להעיר הערה אחת בעקבות דברי מר

דב תבורי.

נציג ארגון הסוחרים:

מר תבורי טוען כל הזמן שהסוחרים מרוויחים המון כסף.

ד. תבורי:

זאת לא אמרתי.

נציג ארגון הסוחרים:

אני רוצה לומר למר תבורי שהסוחרים מרוויחים 33%, מזה

נותנים 10% הנחה בכל ימות השנה ו-20% הנחה במכירות סוף העונה.

היו"ר א. שפירא:

אני מודה למשלחות.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15